



ประโยค ป.ธ. ๔
แปล มคอเป็นไทย
สอบ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗

๑. เอตถ จ ทสสนานนุตตริยนฺติ อุตตริตฺรสฺส สตถฺโน รูปทสสนมตฺตํ
 นาธิปเปตํ อถไซ ตสฺส รูปทสสนมฺเชน อเวจฺจปฺปสาเทน พุทฺธคฺเณ โอคาทเหตุว
 ทสฺสนํ เตนาท อานนฺทตเถโรตฺยาที ฯ ตตถ ทฏฺจพฺพโต ทสฺสนํ สตถฺโน รูปกาโย
 ตตถาปฺยวิเสสโต รูปายตนํ เตนาท จกฺขุวิณฺญาเณน ทฏฺจนฺติ ฯ นตถิ อีโต อุตฺตรนฺติ
 อนฺุตฺตรํ ตเทว อนฺุตฺตริยํ ทสฺสนนฺจ ตํ อนฺุตฺตริยญฺจาติ ทสฺสนานนฺุตฺตริยํ ฯ เสเสสุปี
 เอเสว นโย ฯ อยฺนตฺถ วิเสโส สฺยุยตีติ สวณํ สตถฺโน วจณํ ฯ ลพฺภตีติ ลาภो สตถฺนริ
 สทฺธา ฯ ลิกฺขิตพฺพโต ลิกฺขา ลีสสมาทิปญฺญา ฯ ปริจฺจรณํ ปาโรจฺริยา อฺุปฏฺจานํ ฯ
 อนฺุตฺตรณํ อนฺุตฺตติ สตถฺโน คุณฺณานฺุตฺตรณํ ฯ อิทมฺปีติ ปุพฺเพ วุตฺโตติ นิพฺพิเสสฺตตา
 วุตฺตํ ฯ สตถฺโน ทสฺสนนฺติ อานนฺทตเถโร วิย ปฺปสาทตฺติเมตฺตปฺพุพฺกํ สตถฺโน ทสฺสนํ
 ลภิตฺวา ฯ ลิกฺขาตตฺยนฺติ ปุพฺพภากลิกฺขาตตฺยํ ลิกฺขิตฺวา ฯ ตํ ทสฺสนนฺติ ทสฺสนมฺเชน
 ปวตฺตํ วิปฺสฺสนํ วทฺฆเตวาทิ ฯ ทสฺสนมฺเชน ยาวอนฺุโลมญฺญาณํ วิปฺสฺสนาวารํ
 วทฺฆเตวาทิ ตทนฺนตฺรํ อฏฺจมกฏฺมมํ โอกกมฺนโต ทิ ทสฺสนํ ลภิตฺวา มคคํ ปาเปติ นาม ฯ
 อีโต ปริ ปวตฺตทสฺสนํ ทสฺสนเมว นาม ฯ มฺูลทสฺสนํ สจฺจทสฺสนสฺสาปิ การณภาวโต
 ทสฺสนานนฺุตฺตริยํ นาม ฯ เอส นโย เสสฺสานนฺุตฺตริเยสุปี ฯ อิติปิ โส ภควาติอาทินา
 พุทฺธานนฺุตฺตริยวเสน อนฺุตฺตติชฺฌานํ อฺุปฺปาเตตฺวา ตํ ปทฏฺจานํ กตฺวา วิปฺสฺสนํ
 วทฺฆเตนโต อนฺุตฺตตี วทฺฆเตวาทิ วุตฺโตติ สมิฏฺเวย เอกงฺคฺตฺตรวณฺณนฺาย นโย ฯ
(มฺงคฺลตฺถทีปนฺิยา ปจฺโม ภาโค/ข้อ ๘๗)

๒. อปฺโร นโย ฯ คทฏฺจานํ อตฺตโน สนฺตํ อทาทูกามตฺาย นตฺถิตฺติอาทิน-
 ยปฺปวตฺโต อปฺปสวชฺโช สกฺขินา ทฺตฺวา อตฺถภวชนตฺถํ วุตฺโต มหาสวชฺโช ฯ

ปพพชิตานํ อปฺปกมฺปิ เตลํ วา สปฺปึ วา ลภิตฺวา หสฺสาธิปฺปาเยน อชฺช คามเ
 เตลํ นทิมญฺเญ สนฺทตฺตีติ ปุรณกถานเยน ปวตฺโต อปฺปสวชฺไช อทิฏฺจฺเวยว ปน
 ทิฏฺฐนฺติอาทินา นเยน วทนฺตานํ มหาสวชฺไช ฯ ปุรณกถา นาม อปฺปตฺตาย
 อุนสฺส อตฺถสฺส ปุรณวเสน ปวตฺตา กถา ฯ กามญฺจ อตฺตโน สนฺตกํ อทาตุกามตฺตาย
 ปุรณกถานเยน จ ปวตฺโต วิสฺวาทนปุเรภฺวารสฺเสว มุสฺสวาโท ตตฺถ ปน เจตนา
 พลวตี น โหตีติ อปฺปสวชฺชตา วุตฺตา ฯ

ตสฺส จตฺตารโ สมนฺนารา โหนฺติ อตถํ วตฺถุํ วิสฺวาทนจิตฺตํ ตชฺไช วายาโม
 ปรสฺส ตทตฺถวิขานนฺนฺติ ฯ

ตตฺถ ตชฺไชติ ตสฺสสารุรูปํ วิสฺวาทนารุรูปํติ อตฺถโ ๑ วายาโมติ วายามสฺสีเสน
 ปโยคมาท ๑ วิสฺวาทนาริปฺปาเยน ปโยเค กเตปิ ปเรน ตสฺมี อตฺถเ อวิญญาเต
 วิสฺวาทนสฺส อสิชฺฌนฺโต ปรสฺส ตทตฺถวิขานนํ เอโก สมนฺนารโ วุตฺโต ฯ เกจิ ปน
 อญฺจํ วจันํ วิสฺวาทนจิตฺตํ ปรสฺส ตทตฺถวิขานนฺนฺติ ตโย สมนฺนาราติ วทนฺติ ฯ

สงฺกิลิฏฺฐจิตฺตสฺส ปรสฺสํ วา เกทาย อตฺตโน ปิยกมฺยตฺตาย วา กายวชิปโยค-
 สมนฺนจาปิกา เจตนา ปิสฺสุนฺวาจา ปิสฺสุนํ วตฺติ เอตฺตายติ กตฺวา ฯ

ตตฺถ สงฺกิลิฏฺฐจิตฺตสฺสชาติ โลเภน โทเสน วา วิพาทิจิตฺตสฺส อปฺปตาปิต-
 จิตฺตสฺส วา ทูลิตฺตจิตฺตสฺสชาติ อตฺถโ ๑ (มจฺจกตฺถทีปนิยา ปจฺจโม ภาโค/ข้อ ๒๑๑ -
 ๒๑๒)

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.



เฉลย ประโยค ป.ธ. ๔

แปล มคอเป็นไทย

๑. นัยแห่งอรรถกถาเอกนิบาต อังคุตตรนิกายพร้อมทั้งฎีกาว่า ก็ในอนุตตรियสูตรนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้ามิได้ทรงประสงค์เพียงการเห็นพระรูปของพระบรมศาสดาผู้ยอดเยี่ยมว่า เป็นทสสนานุตตรियะ โดยที่แท้ ทรงประสงค์การเห็นหยั่งลงในพระพุทธรูปด้วยความเลื่อมใสอันไม่คลอนแคลน มีการเห็นพระรูปของพระบรมศาสดาพระองค์นั้นเป็นประธานว่า เป็นทสสนานุตตรियะ เพราะเหตุนั้น พระอรรถกถาจารย์จึงกล่าวคำเป็นต้นว่า อานนุตตเถโร ดังนี้ ฯ ในคำว่า ทสสนานุตตรियัม นั้น ที่ชื่อว่า ทสสนะ เพราะควรเห็น ได้แก่ พระรูปกายของพระบรมศาสดา आयตนะคือรูป ก็ชื่อว่า ทสสนะ ในคำว่า ทสสนานุตตรियัม แม้นั้น โดยไม่แตกต่างกัน เพราะเหตุนั้น พระอรรถกถาจารย์จึงกล่าวว่ จกขุวิญญาเณน ทฏฺฐัง ดังนี้ ฯ ทสสนะอันเยี่ยมกว่าทสสนะนี้ ย่อมไม่มี เหตุนั้น ทสสนะนั้น ชื่อว่าอนุตตระ อนุตตระนั้นแล ชื่อว่าอนุตตรियะ ทสสนะนั้นด้วยไม่มีทสสนะที่เยี่ยมกว่าด้วย เหตุนั้น ชื่อว่าทสสนานุตตรियะ ฯ แม้อันอนุตตรियะที่เหลือก็มีนัยนี้เหมือนกัน ฯ

ส่วนความต่างกัน พึงทราบดังต่อไปนี้ ที่ชื่อว่าสวนะ เพราะวิเคราะห์ว่า อันเขายอมฟัง คือพระดำรัสของพระบรมศาสดา ฯ ที่ชื่อว่า ลากะ เพราะวิเคราะห์ว่า อันเขายอมได้ คือความเชื่อในพระบรมศาสดา ฯ ที่ชื่อว่า ลิกขา เพราะพึงศึกษา คือ ศีลสมาธิ และปัญญา ฯ การปรนนิบัติ ชื่อว่า ปาโรจริยา คือ การบำรุง ฯ การระลึกเนื่อง ๆ ชื่อว่า อนุสสติ คือการระลึกเนื่อง ๆ ถึงพระคุณของพระบรมศาสดา ฯ คำว่า อิทมปิ นี้ พระอรรถกถาจารย์กล่าวไว้เพราะไม่แปลกจากคำที่กล่าวไว้ก่อนแล้ว ฯ

สองบทว่า สตถุ ทสสนํ ความว่า ได้การเห็นพระบรมศาสดาซึ่งมีความเลื่อมใส ความภักดี และความสนิทสนมเป็นเบื้องต้น เหมือนพระอานนทเถระได้จะนั้น ฯ บทว่า ลิกขาทตยํ คือ ศึกษาไตรสิกขา อันเป็นส่วนเบื้องต้น ฯ สองบทว่า ตํ ทสสนํ คือ เจริญวิปัสสนาอันเป็นไปโดยอารมณ์มีการเห็นเป็นประธานแล้ว ฯ แท้จริง กัลปุกุชน เจริญวาระแห่งวิปัสสนากระทั่ง อนุโลมญาณ โดยอารมณ์มีการเห็นเป็นประธาน ก้าวลงสู่ภูมิอริยะที่ ๘ ๑ อันเป็นลำดับต่อกจากอนุโลมญาณนั้น ชื่อว่า ได้ทสสนะแล้วทำตนให้บรรลุมรรค ฯ ทสสนะอันเป็นไปต่อจากนี้ ชื่อว่า ทสสนะแท้จริง ฯ ทสสนะเดิมชื่อว่าทสสนานุตตริยะ เพราะความเป็นเหตุแม่แห่งการเห็นสังขะ ฯ แม่ในอนุตตริยะที่เหลือทั้งหลาย ก็บัดนี้ ฯ กัลยาณปุถุชนทำฌานมีอนุสติเป็นอารมณ์ให้เกิดขึ้น ด้วยอำนาจพุทธานุสติโดยนัยเป็นต้นว่า อิติปิ โส ภควา แล้วทำฌานนั้นให้เป็นปกติฐาน เจริญวิปัสสนาอยู่ พระอรรถกถาจารย์กล่าวว่า เจริญวิปัสสนามีอนุสติเป็นอารมณ์ ดังนี้ ฯ

๒. อีกนัยหนึ่ง ฯ มุสาวาทของเหล่าคฤหัสถ์ที่เป็นไปโดยนัยเป็นต้นว่า ไม่มี เพราะไม่ต้องการให้ของ ๆ ตน ชื่อว่าโทษน้อย (ส่วน) มุสาวาทที่มุสาวาทีบุคคลเป็น พยานกล่าวเพื่อห้ภรรยาประโยชน์ ชื่อว่ามีโทษมาก ฯ มุสาวาทของเหล่าบรรพชิตที่เป็นไปโดยนัยแห่งบูรณกถาว่า วันนี้ น้ำมันในบ้านไหลนองเหมือนแม่น้ำเป็นต้น เพราะได้ น้ำมันหรือเนยใสแม้ชนิดหน้อยแล้วประสงค์จะให้หัวเราะ ชื่อว่า มีโทษน้อย ส่วนมุสาวาทของเหล่าบรรพชิตผู้พูดถึงสิ่งที่ตนไม่เห็นเลย โดยนัย เป็นต้นว่า ตนเห็นแล้ว ชื่อว่า มีโทษมาก ฯ

ถ้อยคำที่เป็นไปด้วยอำนาจเพิ่มเนื้อความที่พร่องเพราะมีน้อยให้เต็ม ชื่อว่า บูรณกถา ฯ วจีประโยค ที่เป็นไปเพราะไม่ต้องการให้ของ ๆ ตนก็ดี โดยนัยแห่งบูรณกถา ก็ดี ชื่อว่ามุสาวาทของมุสาวาทีบุคคลผู้มุ่งจะกล่าวให้คลาดเคลื่อนเป็นเบื้องต้นแท้ แม้ก็จริง ถึงอย่างนั้น เจตนาในมุสาวาทนั้น หารุนแรงไม่ เหตุนั้น พระอรรถกถาจารย์ จึงกล่าวว่า มุสาวาทมีโทษน้อยไว้ ฯ

องค์ของมุสาวาทนั้นมี ๔ ประการ คือ เรื่องไม่จริง ๑ จิตคิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน ๑ ความพยายามเกิดจากจิตนั้น ๑ คนอื่นเข้าใจเนื้อความนั้น ๑ ฯ



บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า ตชฺไซ ความว่า สมควรแก่จิตนั้น คือ สมควรแก่การกล่าวให้คลาดเคลื่อน ฯ พระอรรถกถาจารย์กล่าวถึงประโยคโดยมุ่งถึงความพยายามด้วยบทว่า วายาโม ดังนี้ ฯ การที่คนอื่นเข้าใจเนื้อความนั้น ท่านกล่าวว่า เป็นองค์หนึ่ง (ของมุสาวาท) เพราะแม้เมื่อมุสาวาทิบุคคล ทำความพยายามด้วยมุ่งหมายจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน เมื่อคนอื่นไม่เข้าใจเนื้อความนั้น การกล่าวให้คลาดเคลื่อนก็ไม่สำเร็จ ฯ ส่วนอาจารย์บางพวก กล่าวว่า (มุสาวาท) มีองค์ ๓ ประการ คือ เรื่องไม่จริง ๑ จิตคิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน ๑ คนอื่นเข้าใจเนื้อความนั้น ๑ ฯ

เจตนาอันยังกายประโยคและวจีประโยคให้ตั้งขึ้น เพื่อให้คนอื่นแตกกันก็ดี เพื่อประสงค์จะทำตนให้เป็นที่รักก็ดี ของบุคคลผู้มีจิตเศร้าหมอง ชื่อว่า ปิสุณวาจา เพราะวิเคราะห์ว่า เป็นเครื่องกล่าวคำส่อเสียดแห่งปิสุณวาจิบุคคล ดังนี้ ฯ

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า สงฺกิลิฏฺฐจิตฺตสฺส ความว่า ผู้มีจิตถูกโลภะหรือโทสะเบียดเบียนหรือผู้มีจิตถูกโลภะหรือโทสะแผดเผา อธิบายว่า ผู้มีจิตถูกโลภะหรือโทสะประทุษร้าย ดังนี้ ฯ

พระธรรมเจดีย์ ธรรมเสฏโฐ วัดกัลยาณมิตร วรมหาวิหาร...เฉลย.

สนามหลวงแผนกบาลี...ตรวจแก้.